

Mitropolitul IRINEU MIHĂLCESCU

**Parabolele și învățăturile
Domnului Iisus Hristos**

Cuprins

Introducere Iisus Hristos Mântuitorul	9
I. PARABOLE	15
1. Parabolele privitoare la Împărăția lui Dumnezeu	15
Parabola semănătorului.....	15
Parabola neghinelor	17
Parabola pomului bun și a celui rău.....	19
Parabola grăuntelui de muștar.....	20
Parabola aluatului	21
Parabola cu comoara ascunsă în țarină	23
Parabola cu mărgăritarul	24
Parabola cu năvodul.....	24
Parabola nunții fiului de împărat.....	26
Parabola despre plata egală a lucrătorilor viței-de-vie	28
Parabola vierilor necredincioși	31
Parabola celor zece fecioare.....	33
Parabola talanților	35
Parabola smochinului neroditor	38
2. Parabole privitoare la universalitatea iubirii creștine	40
Parabola samariteanului milostiv	40
Parabola bogatului nemilostiv și a săracului Lazăr.....	43
Parabola împăratului milostiv și a slugii nemilostive.....	46
Parabola judecătorului nedrept	48
Parabola cu oaia rătăcită și cu drahma pierdută.....	51
Parabola fiului pierdut	53
Parabola cu Zaheu vameșul	56

3. Parabole privitoare la concepția morală mozaică și la concepția morală a lui Iisus	58
Parabola vameșului și a fariseului.....	58
Parabola bogatului căruia i-a rodit țarina.....	61
II. ÎNVĂȚĂTURI	64
Predica de pe munte. Cele nouă fericiri	64
Milostenia și postul.....	69
Despre rugăciune. Rugăciunea domnească.....	71
Lăcomia	76
Judecarea aproapelui.....	80
Convorbirea lui Iisus cu samariteana.....	82
Păstorul cel bun.....	85
Vița-de-vie și mlădițele.....	88
Marta și Maria.....	91
Cererea fiilor lui Zevedei.....	93
Lepădarea de sine și tânărul cel bogat	95
Mântuitorul și copiii.....	99
III. TEXTUL EVANGHELIILOR EXPLICAT	102
Parabola semănătorului.....	102
Parabola neghinelor	103
Parabola pomului bun și a pomului rău	104
Parabola grăuntelui de muștar.....	104
Parabola aluatului	105
Parabola cu comoara ascunsă în țarină	105
Parabola cu mărgăritarul	105
Parabola cu năvodul.....	105
Parabola nunții fiului de împărat.....	106
Parabola despre plata egală a lucrătorilor viței-de-vie	107
Parabola vierilor necredincioși	108

Parabola celor zece fecioare.....	109
Parabola talanților	110
Parabola smochinului neroditor	111
Parabola samariteanului milostiv	112
Parabola bogatului nemilostiv și a săracului Lazăr....	113
Parabola împăratului milostiv și a slugii nemilostive.....	114
Parabola judecătorului nedrept	115
Parabola cu oaia răătăcită și cu drahma pierdută.....	115
Parabola fiului pierdut	116
Parabola cu Zaheu vameșul	117
Parabola vameșului și a fariseului.....	118
Parabola bogatului căruia i-a rodit țarina.....	119
Milostenia și postul.....	120
Despre rugăciune. Rugăciunea domnească.....	120
Lăcomia	121
Judecarea aproapelui.....	123
Convorbirea lui Iisus cu samariteana.....	123
Păstorul cel bun.....	126
Vița și mlădițele	126
Marta și Maria.....	127
Cererea fiilor lui Zevedei.....	128
Lepădarea de sine și tânărul bogat.....	128
Mântuitorul și copiii.....	130
IV. MĂRGĂRITARE CREȘTINE.....	131

Introducere

Iisus Hristos Mântuitorul

Iisus Hristos este Mântuitorul făgăduit de Dumnezeu lui Avaam în rai preînchipuit de Isaac, de Iosif, de Iacov și de alți sfinți și drepti ai Vechiului Testament și prezis de proroci.

În persoana Lui s-au împlinit toate prorocirile. Astfel El s-a născut atunci când peste iudei¹ nu mai domneau regi din neamul lor, ci un străin: Irod Idumeul, așa cum prorocise Iacov. Locul în care s-a născut a fost Betleemul, cum prezisese prorocul Miheia. S-a născut dintr-o fecioară din familia lui David, a pățimit și a fost răstignit, cum prezisese Isaia. A înviat a treia zi, cum prezisese David și preînchipuise Iona etc.

Însuși numele său arată că el a fost Mântuitorul neamului omenesc, căci *Iisus* înseamnă în limba ebraică *Mântuitor*, iar *Hristos* înseamnă în limba greacă, ca și Mesia în limba ebraică, *uns*. Unși cu untdelemn erau în Vechiul Testament profeții, arhieriei și împărații; iar Iisus a împlinit în viața Sa pământească aceste trei înalte chemări.

¹ Numele poporului ales n-a fost întotdeauna același. Pe vremea patriarhilor, fiii aceluia popor se numeau *evrei* după numele lui Avraam, care se poate citi și Iona, adică cel venit de dincolo, din Caldeea. De la Iacov înainte s-au numit *israeliți*, după numele de Israel (cel care s-a luptat cu Dumnezeu), dat de Dumnezeu lui Iacov. După întoarcerea din robia babiloniană s-au numit *iudei*, pentru că din robie s-au întors numai triburile Iuda și Veniamin, care formaseră regatul lui Iuda, pe când celelalte zece triburi, care formaseră regatul Israel și care fuseseră duse în robie de asirieni, nu s-au mai întors.

IRINEU MIHĂLCESCU

Ca *proroc*, Domnul Hristos i-a învățat pe oameni ce trebuie să facă și să creadă ca să se mântuiască, a prorocit și a întărit prin minuni cele învățate și prezise.

Ca *arhieru*, S-a jertfit de bunăvoie pe cruce și se jertfește zilnic în sfânta euharistie², sub forma pâinii și a vinului.

Ca *împărat*, a întemeiat și conduce împărăția Sa spirituală, care este Biserica.

El n-a fost numai om, ci a fost și Dumnezeu și om. Faptul că *a fost Dumnezeu* o spune El însuși în mai multe rânduri. Astfel, El se numește pe sine Fiul lui Dumnezeu și una cu Dumnezeu-Tatăl. Când sfântul apostol Petru îl numește Hristos, Fiul lui Dumnezeu, El îl felicită pentru aceasta. Când marele preot îi zice: „*Te jur în numele lui Dumnezeu celui viu să ne spui dacă Tu ești Hristos, Fiul lui Dumnezeu*”, El îi răspunde: „*Tu însuși ai zis*”, adică: *Da, așa este* etc.

Învățătura Sa este sublimă și fără pereche, pentru că El este Dumnezeu, atotștiutor și împărat al adevărului cum a declarat înaintea lui Pilat.

Atotștiința Sa dumnezeiască și-a arătat-o prin cunoașterea desăvârșită a gândurilor omenești și prin prorocii, din care unele, de pildă cele privitoare la Sine și la dărâmarea Ierusalimului, s-au împlinit, iar altele, cum ar fi predicarea Evangheliei în toată lumea, Judecata de Apoi etc., se vor împlini.

Își atribuie veșnicie, atunci când zice: „*Mai înainte de a fi fost Avraam sunt eu*”, și atotputernicie, lucru care se vedește din minunile Sale.

² Euharistie – taina împărtășirii cu pâine și vin a creștinilor.

Parabolele și învățăturile Domnului Iisus Hristos

Precum învățătura, tot astfel și minunile Sale n-au pereche. Nimeni pe lume n-a făcut minuni la fel de strălucite. Domnul se arată stăpân absolut peste întreaga fire, peste viață și moarte, căci potolește vânturile și umblă pe mare ca pe uscat, preface apa în vin, satură cu cinci pâini și doi pești cinci mii de oameni, vindecă folosind numai cuvântul pe un olog și pe un orb din naștere, precum și îndrăciți, leproși, orbi, șchiopi, paralitici, învie morți, se schimbă la față, învie El însuși și se înalță la cer.

Viața Sa cu totul sfântă și fără de păcat, iubirea nemărginită față de orice om, blândețea fără pereche, răbdarea fără murmur a înfricoșatelor patimi la care a fost supus, iertarea vrăjmașilor care-l batjocoreau când era răstignit pe cruce etc. sunt însușiri dumnezeiești.

La sfârșitul veacurilor, El va judeca lumea și va da fiecăruia răsplata veșnică pentru faptele lui.

Toate acestea arată că El a fost Dumnezeu adevărat.

Dar a fost și om adevărat și fără de păcat.

Ca *om adevărat*, s-a născut în Betleem, a crescut în casa părinților Săi din Nazaret, a mâncat și a băut la ospete și, împreună cu ucenicii Săi, a flămânzit după ce a ajunat patruzeci de zile în pustie, a însetat și s-a odihnit la puțul lui Iacov în Samaria, s-a mâniat pe negustorii din templu, a plâns la mormântul lui Lazăr, s-a întristat în grădina Ghetsimani, a dorit să mănânce Paștele cu ucenicii Săi etc.

Ca *om fără de păcat*, n-a făcut nimănui vreun rău, n-a urât, n-a bârfit, n-a nedreptățit pe nimeni și a împlinit întotdeauna voia Tatălui Cereș, încât a putut să pună vrăjmașilor săi întrebarea: „Care dintre voi mă va vădi de păcat?” și nimeni n-a răspuns.

Felul de a învăța al Mântuitorului

Viața, învățătura și minunile Mântuitorului sunt cuprinse în Sfânta Evanghelie.

Cuvântul *Evanghelie* înseamnă în limba greacă „*veste bună*” pentru că prin ea a fost arătată lumii viața cea nouă de împăcare a omului cu Dumnezeu prin Iisus Hristos.

Evanghelia este una, căci unul este Domnul și Mântuitorul nostru Iisus Hristos a cărui viață, minuni și învățături se expun în ea. Ea a fost însă scrisă de patru bărbați care poartă numele de evangheliști. Aceștia sunt: Matei, Marcu, Luca și Ioan. De aceea se vorbește și de patru Evanghelii: de la Matei, Marcu, Luca și Ioan.

Citind sfânta Evanghelie, vedem că Mântuitorul nu învăța ca rabinii iudeilor dinainte de El și din vremea Sa, ci într-un fel cu totul nou. În primul rând, el nu învăța numai în templu și sinagogi, nici în zile și la ceasuri anumite și după un numit calapod, întotdeauna același, ci învăța în orice loc, în orice timp și cu totul liber și diferit, după împrejurarea în care vorbea și după auditorii cărora se adresa. Spre exemplu, predica de pe munte a rostit-o pe un vârf de deal, parabola semănătorului pe câmpia din jurul lacului Ghenizaret, convorbirea cu samariteana a avut-o la puțul lui Iacov de lângă Sihar, învățătura despre sfânta euharistie a dat-o în foișorul casei din Ierusalim, în care a serbat Paștele cu apostolii. Îl vedem apoi vorbind în sinagoga din Capernaum, în templul din Ierusalim, în case particulare, la scaldătoarea Betesda, în drumul spre Emaus, la ospete, la nuntă, în corabie etc. Într-un fel a vorbit cu învățătorii de lege în templu la vârsta de doispre-

Parabolele și învățăturile Domnului Iisus Hristos

zece ani și discuta cu fariseii în curtea templului și altfel vorbea poporului. Cuvântul Său era întotdeauna simplu și atrăgător. De aceea mulțimea îl urma în număr impresionant și asculta adesea cu atâta luare-aminte, încât uita și de foame zile întregi, cum s-a întâmplat în pustie cu cei cinci mii de bărbați, în afară de femei și copii, care au fost săturați în chip minunat cu cinci pâini și doi pești.

Mântuitorul a dat unele învățături în mod direct, adică în vorbirea obișnuită. Așa este, de pildă, predica de pe munte, cu învățăturile cuprinse în ea despre cele nouă fericiri, rugăciune, post, milostenie, lăcomie, jurământ etc. Un alt exemplu este învățătura despre spiritualitatea lui Dumnezeu, din conversația cu samariteana, despre sfânta euharistie și despre Sfântul Duh la cina cea de taină etc. Acest fel de vorbire se numește *directă*.

Alteori, Mântuitorul spunea istorioare scurte și atrăgătoare, luate din viața de toate zilele, și scotea din ele sau îi lăsa pe auditorii săi să scoată anumite învățături. Aceste istorioare se numesc *parabole* sau *pilde*, iar felul acesta de vorbire se numește *indirect*.

Mântuitorul vorbea în parabole din mai multe pricini, și anume:

✓ Vorbirea în parabole este întrebuintată mult la popoarele orientale. Iudeii, fiind și ei un popor oriental, iubeau acest fel de vorbire. De aceea, Mântuitorul, ca să facă poporul să-l asculte cu mai multă tragere de inimă și luare-aminte, îi vorbește deseori în parabole.

✓ Oamenii simpli, fără învățătură, și cei cu puțină învățătură înțeleg mai ușor și țin mai bine minte, asemenea copiilor, învățăturile care li se dau sub formă de istorioare.

IRINEU MIHĂLCESCU

Acestea se prind lesne de mintea lor și nu se uită ușor, iar din ele se scoate învățătura în chip firesc.

✓ Prin parabole se pot biciui mai ușor păcatele, fără ca cei de față să se simtă atinși și fără ca vorbitorul să poată fi acuzat că e aspru și necruțător.

✓ Parabola dă mai mult de gândit decât vorbirea directă. Ea este un bun mijloc de a-i convinge pe ascultători de adevărul celor spuse de vorbitor.

✓ În fine, parabola dă posibilitatea de a ascunde și de a feri de critica necredincioșilor unele adevăruri sfinte sau taine dumnezeiești. Aceasta o spune Mântuitorul însuși, explicând parabola semănătorului: „*Vouă vă este dat*”, zice el apostolilor săi, „*să știți tainele împărăției cerurilor, iar acelora (fariseilor care nu credeau în El) nu le este dat. Pentru aceasta le și grăiesc în pilde, ca văzând să nu vadă și auzind să nu audă și să nu înțeleagă*”.

Parabolele Mântuitorului se pot împărți în trei grupe:

1. parabole privitoare la Împărăția lui Dumnezeu
2. parabole privitoare la universalitatea iubirii creștine
3. parabole privitoare la concepția morală mozaică și la concepția morală a lui Iisus.

I. PARABOLE

1. Parabolele privitoare la Împărăția lui Dumnezeu

Parabola semănătorului

Mântuitorul a rostit această parabolă pe când se afla pe țărmul lacului Ghenizaret. În jurul acestui lac se întind câmpiile mănoase și poate că atunci când a rostit-o, era timpul semănatului, așa că mulțimea căreia îi vorbea îl va fi ascultat cu multă luare-aminte și tragere de inimă.

Semnificația parabolei a lămurit-o Mântuitorul însuși apostolilor Săi, care nu înțeleseseră ce voise să spună. Ea este următoarea:

Sămânța este cuvântul sau învățătura despre Împărăția lui Dumnezeu, *semănătorul* este însuși Domnul nostru Iisus Hristos, iar *pământul* este sufletul omenesc.

Precum plugarul seamănă cu grijă sămânța aleasă de grâu, porumb, orz, secară etc., dacă vrea să aibă recoltă bună, tot astfel Mântuitorul Hristos a semănat și seamănă în sufletul omenesc învățătura despre Împărăția lui Dumnezeu, care aduce ca rod mântuirea sau fericirea veșnică.

Precum plugarul seceră sau culege toamna recoltă bună sau rea, după calitatea bună sau rea a seminței pe care a semănat-o primăvara, tot astfel și omul va avea parte, la sfârșitul vieții sale pământești, de fericirea sau nefericirea veșnică, după cum a primit în sufletul său și a urmat sau nu învățătura despre Împărăția lui Dumnezeu.

Această învățătură a propovăduit-o Mântuitorul prin viu grai cât a fost pe pământ și se găsește parte scrisă în sfânta Evanghelie, parte în sfânta Tradiție, sau Predanie. Păstrarea și răspândirea ei în lume se face de sfânta Biserică Ortodoxă, care este școala înțelepciunii dumnezeiești.

Pentru ca plugarul să aibă recoltă bună nu este de ajuns ca sămânța să fie sănătoasă și aleasă, ci trebuie ca și pământul în care ea este semănată să fie de bună calitate. La fel este și cu învățătura despre Împărăția lui Dumnezeu și toată învățătura dumnezeiască. Ea n-are niciun cusur, este desăvârșită, dar nu rodește mântuire decât în sufletele curate.

Acest lucru ni-l arată limpede urmarea parabolei, căci:

Calea, lângă care au căzut câteva semințe, pe care păsările cerului le-au mâncat, îi reprezintă pe oamenii ușuratici, nestatornici, prin ale căror minte și inimă gândurile și simțirile se perindă fără răgaz, cum trec drumeții pe cale. În sufletul unor asemenea oameni nu se poate prinde, nu încolțește și nu dă roade cuvântul lui Dumnezeu.

Piatra, sau locul pietros, pe care au căzut alte semințe, care au răsărit, dar s-au uscat, pentru că n-aveau apă, îi reprezintă pe oamenii cu inimă tare, împietrită. În inima unor asemenea oameni cuvântul lui Dumnezeu poate să prindă, dar n-are durată, întocmai precum sămânța nu poate crește, înflori și da rod în pământ pietros.

Spinii, între care au căzut alte semințe, care au crescut, dar au fost înăbușite de ei, îi reprezintă pe oamenii al căror suflet este stăpânit de tot felul de patimi, îndeosebi diverse griji ale vieții materiale. Acestea nu sunt prielnice cuvântului lui Dumnezeu, ci îl înăbușă așa cum fac spinii cu orice floare sau plantă răsărită între ei.